Review Article

• Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat.2025;11(2):129-143
• Journal Homepage: https://journals.sbmu.ac.ir/jrrh

A Systematic Review of the Role of Religion and Spiritual Health in Preventing and Dealing with Suicide Attempts in Iran

Negin Nayerloo, Ali Ramezankhani*

Department of Public Health, School of Public Health and Safety, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.
***Correspondence** should be addressed to Dr. Ali Ramezankhani; **Email:** aramezankhani@sbmu.ac.i

Article Info
Received: Dec 25, 2025
Received in revised form: Mar 6, 2025
Accepted: May 24, 2025
Available Online: Jun 22, 2025

Keywords:
Health
Iran
Religion
Spirituality
Suicide

https://doi.org/10.22037/jrrh.v11i2.47091

Abstract

Background and Objective: Suicide remains a significant public health concern in Iran, with increasing rates reported among various populations. Understanding the factors that contribute to suicidal behavior is crucial for developing effective prevention strategies. Among these factors, religion and spiritual health have emerged as potential protective elements that may reduce the risk of suicide. This systematic review aims to investigate the role of religion and spiritual health in preventing and addressing suicidal ideation and attempts among different populations in Iran.

Methods: A comprehensive search was conducted in the literature across several databases, including PubMed, Scopus, and Google Scholar, to identify studies that examined the relationship between religious beliefs, spiritual health, and suicidal behavior in Iranian populations. Inclusion criteria encompassed empirical studies published in peer-reviewed journals from 2010 to 2024. Data were extracted and analyzed to identify key themes and outcomes related to the protective effects of religion and spirituality on suicidal behavior. The authors reported no conflicts of interest in this study.

Results: In total, out of the 208 examined studies, 10 met the inclusion criteria and were selected for the review purpose. These studies encompassed various research designs and explored different aspects of the impact of spiritual health on reducing suicidal thoughts. The review identified several studies indicating that higher levels of spiritual well-being and active religious involvement correlate with a lower likelihood of suicidal thoughts and attempts. Key findings revealed that spiritual practices, such as prayer and community involvement, enhance emotional regulation and provide social support, which are critical factors in resilience against suicidal ideation.

Conclusion: This systematic review underscores the importance of considering religion and spiritual health in understanding and preventing suicidal behavior in Iran. Incorporating these elements into mental health strategies may provide valuable insights and support for individuals facing suicidal ideation, ultimately contributing to improved mental health outcomes in Iranian populations.

Please cite this article as: Nayerloo N, Ramezankhani A. A Systematic Review of the Role of Religion and Spiritual Health in Preventing and Dealing with Suicide Attempts in Iran. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2025;11(2):129-143. https://doi.org/10.22037/jrrh.v11i2.47091

This work is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

Summary

Background and Objective

Suicide is one of the most significant global public health issues that directly affects quality of life (1). According to the World Health Organization, suicide is the second leading cause of death among adolescents and young adults (2). In Iran, this problem is also on the rise, with individuals aged 15 to 24 being at higher risk (3). Suicide is a complex phenomenon influenced by a range of social, economic, psychological, and cultural factors (4).

In recent years, the role of religion and spiritual health has received increasing attention as protective factors against suicide. Religion and spirituality provide psychological and social support and foster feelings such as hope and purpose, which can help prevent suicidal behavior during times of crisis (5). In Iran, religion functions not only as a belief system but also as a cultural and social resource that influences individuals' mental health (6). Studies have shown that spiritual well-being, as an integral part of overall health, is directly associated with enhanced hopefulness and more effective coping with life's challenges (7, 8). Therefore, incorporating spiritual health into suicide prevention programs is of considerable importance (9).

Methods

This study is a systematic review conducted based on the PICO framework, aiming to examine the relationship between religion, spiritual health, and suicidal behaviors in Iran. A comprehensive search was carried out on national and international databases for the period of 2014 to 2024, resulting in the selection of 10 studies that met the quality criteria. These studies included various Iranian populations and encompassed cross-sectional, case-control, longitudinal, and interventional designs. The objective was to analyze the impact of religion and spiritual health on reducing suicidal ideation and attempts in the Iranian context. The findings of this review may serve as a foundation for developing prevention programs and interventions rooted in religious and spiritual approaches within the Iranian society.

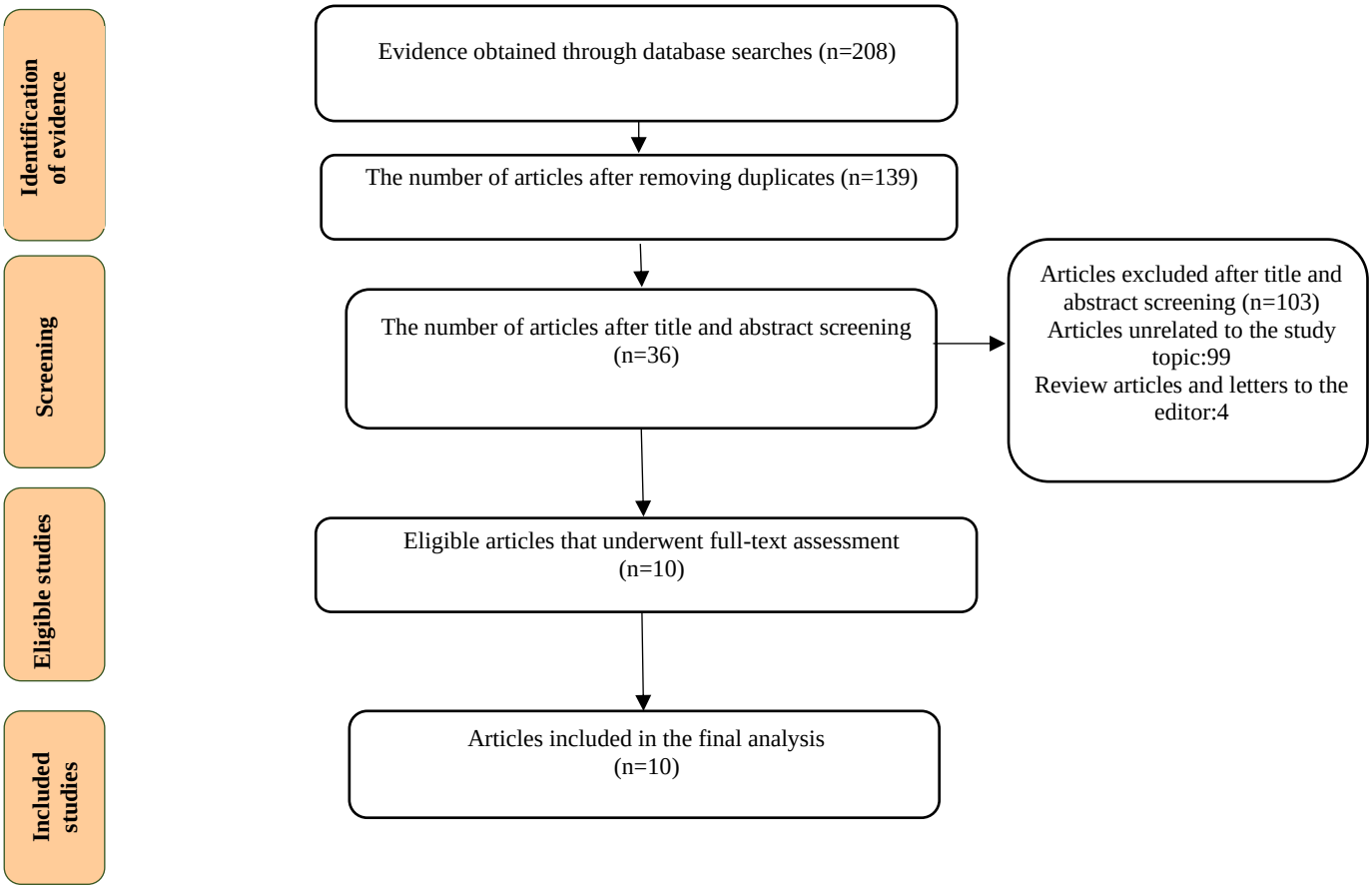

Figure 1. Study search and selection steps

This work is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

Quality assessment

A standardized quality assessment tool appropriate for cross-sectional and case-control studies was used to evaluate the quality of the included studies. This tool examines various aspects such as clarity of the research question, study design, sampling method, accuracy of measurements, control of confounding variables, and identification of strengths and limitations. Studies that met the required quality threshold were included in the final analysis, while low-quality studies were either excluded or interpreted with caution. Key data including year of publication, study population, main variables, research methodology, and outcomes were extracted and organized into summary tables.

Results

A summary of key information from each study (including title, year of publication, study population, research method, and main findings) is presented in the table below. Considering the diversity of populations and research methods, the included studies offer various perspectives on the influence of religion and spiritual health on suicidal behaviors. Overall, the findings indicate a generally positive relationship between spirituality/religiosity and reduced suicidal tendencies.

No.	Year of Publication	Authors	Study Objective	Key Findings
1	2023	Atoofi et al.	Analysis of Spiritual Interventions in Suicide Prevention and Management Among Students and Providing Practical National Recommendations	Individuals with higher risk factors are more susceptible to suicide. Empowering and educating high-risk groups, particularly youth and university students, with an emphasis on spiritual health, is crucial for prevention.
2	2023	Hajiheidari et al.	Examining the Role of Resilience, Emotion Regulation, and Spiritual Health in Predicting Suicidal Ideation Among Women Victims of Violence During the COVID-19 Pandemic	Suicidal ideation is associated with resilience, spiritual health, and emotion regulation; strengthening these factors through educational programs contributes to suicide reduction.
3	2022	Mehrabian et al.	Prediction of Suicidal Ideation Based on Cognitive Emotion Regulation Strategies, Perceived Social Support, Self-Efficacy, Dimensions of Perfectionism, and Spiritual Health Among Ilam University Students	Cognitive strategies, social support, self-efficacy, perfectionism, and spiritual health are important predictors of suicidal thoughts and should be considered in prevention and treatment.
4	2021	Dadfar et al.	Assessment of Religiosity, Happiness, and Suicidal Behaviors in Iranian Adult Outpatients with Psychiatric Disorders Compared to Iranian Adult Employees	Religiosity is positively correlated with happiness and reduced suicidal behaviors among psychiatric patients; however, this relationship was not significant among employed adults, indicating the need for further research.
5	2019	Mikaeili et al.	Predicting Suicidal Ideation Based on Happiness, Self-Esteem, and Spiritual Health Among Female Adolescents in Ardabil	Happiness, self-esteem, and spiritual health play key roles in decreasing suicidal ideation in adolescents and should be prioritized by psychologists.
6	2018	Ghonchepour et al.	Correlation Between Spiritual Health and Risky Behaviors Among University Students in Southeast Iran	Spiritual health among students is linked to a reduction in risky suicidal behaviors, underscoring the necessity of spiritual programs for prevention.
7	2017	Fekri et al.	Comparison of Spiritual Health, Thought Suppression, and Social Support Between Suicide Attempters and Ordinary Individuals in Zanjan	Suicide attempters exhibit lower spiritual health and social support, along with higher thought suppression; enhancing these supports may be effective.
8	2017	Heidari et al.	The Effect of Spiritual Care on	Spiritual care effectively reduces

This work is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

No.	Year of Publication	Authors	Study Objective	Key Findings
			Hopelessness and Depression in Suicide Attempts	depression and hopelessness and should be incorporated into holistic nursing care.
9	2016	Chin Ave et al.	Relationship of Religious Attitudes and Levels of Reliance on God (Tawakkul) with Suicidal Ideation Among Students of Arsanjan Azad University	Religious beliefs and monotheistic attitudes can foster positive perspectives toward life challenges.
10	2014	Rahimi et al.	Spiritual Health and the Occurrence of Suicidal Thoughts Among Nursing and Midwifery Students at Rafsanjan University of Medical Sciences	Finally, spiritual health is associated with decreased suicidal ideation among nursing and midwifery students, emphasizing the importance of planning to promote it.

Conclusion

This systematic review examined the relationship between religion, religiosity, spiritual health, and suicidal behaviors in the Iranian population. The findings indicate that religious variables and spiritual health play a significant role in preventing suicidal ideation and attempts. These factors are associated with increased resilience, social support, and overall quality of life. Positive religious emotions, such as hope and inner peace, are clearly linked to reduced suicidality.

The study by Mikaeili et al. (6) identified high spiritual health as a protective factor against suicidal thoughts in adolescent girls, which aligns with similar findings regarding hopefulness and optimism in youth (10). Dadfar et al. (11) confirmed the role of religiosity as a protective factor against high-risk behaviors and as a source of social support. These findings are consistent with international studies, such as the one by Jacob et al. (12), who reported lower suicide rates among religious individuals. Fekri et al. (13) also emphasized the protective roles of spiritual health and social support against suicide attempts.

Despite these positive results, there are limitations related to study design and inconsistencies in statistical methods that may affect data interpretation (17). The current review addresses a research gap in the Iranian context and highlights the importance of culturally relevant spiritual interventions (18). Spiritual health serves as a vital coping resource, enhancing resilience and quality of life, and is crucial in suicide prevention efforts (19, 20). Furthermore, incorporating components of spiritual health and religious attitudes into suicide prevention strategies is essential for culturally appropriate mental health planning in Iran (21-23).

Acknowledgements

The authors express their gratitude to the professors for the guidance and scientific and ethical support they provided throughout the course of this research.

Funding

According to the authors, this research received no specific grant from any funding agency and was conducted at the authors' personal expense.

Conflict of interest

The authors reported no conflicts of interest regarding this study.

Authors' contribution

Study design, data collection, data analysis, and drafting the manuscript: First author; designing the study, providing scientific supervision throughout all stages, and content revision and final editing of the manuscript: Second author.

This work is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

المقالة الإستعراضيّة

• مجلة البحث في الدين و الصحّة.١٤٤٦;١١(٢): ١٤٣-١٢٩
• موقع المجلة على شبكة الإنترنت: https://journals.sbmu.ac.ir/jrrh

مراجعة منهجية لدور الدين والصحة الروحية في الوقاية من الانتحار ومواجهته في إيران

نجين نيرلو، علي رمضان خاني*

قسم الصحة العامة، كلية الصحة والسلامة، جامعة الشهيد بهشتي للعلوم الطبية، طهران، إيران.

* **المراسلات الموجهة** إلى الدكتور علي رمضان خاني؛ **البريد الإلكترونيّ**: aramezankhani@sbmu.ac.i

معلومات المادة

الوصول: ٥ رجب ١٤٤٦

وصول النص النهايي: ٦ رمضان ١٤٤٦

القبول: ٢٦ ذى القعده ١٤٤٦

النشر الإلكتروني: ٢٦ ذى الحجه ١٤٤٦

الكلمات الرئيسة:

إيران

الانتحار

الدين

الروحانية

الصحة الروحية

الملخّص

خلفية البحث وأهدافه: يُعدّ الانتحار أحد أبرز القضايا المثيرة للقلق في مجال الصحة العامة في إيران، حيث تم الإبلاغ عن معدلات متزايدة بين مختلف الفئات السكانية. إن فهم العوامل التي تسهم في ضبط السلوكيات الانتحارية أمر بالغ الأهمية لتطوير استراتيجيات فعّالة للوقاية. من بين هذه العوامل، يُعَدُّ الدين والصحة الروحية من العوامل الوقائية التي قد تساهم في تقليل خطر الانتحار. تهدف هذه الدراسة إلى مراجعة دور الدين والصحة الروحية في الوقاية من الأفكار والسلوكيات الانتحارية ومواجهتها بين مختلف شرائح المجتمع الإيراني.

منهجية البحث: أُجريت هذه الدراسة المنهجية من خلال بحث شامل في قواعد البيانات المحلية والدولية، بما في ذلك PubMed, Web of Science, Magiran, SID ومحرك البحث العام Google scholar. تم تقييد استراتيجية البحث باستخدام اللغتين الفارسية والإنجليزية لتحديد الدراسات التي تناولت العلاقة بين المعتقدات الدينية، الصحة الروحية، والسلوكيات الانتحارية في المجتمع الإيراني. شملت معايير الإدراج الدراسات التجريبية المنشورة في المجلات المحكمة بين عامي ٢٠١٤ و٢٠٢٤. تم استخراج البيانات وتحليلها لتحديد الموضوعات والنتائج الرئيسة المتعلقة بالتأثيرات الوقائية للدين والروحانية على السلوكيات الانتحارية. لم يذكر المؤلفون وجود أي تضارب في المصالح.

المعطيات: من بين ٢٠٨ دراسة تمت مراجعتها، تم اختيار ١٠ دراسات استوفت معايير الإدراج. اشتملت هذه الدراسات على تصاميم بحثية متنوعة وناقشت الجوانب المتعلقة بتأثير الصحة الروحية على تقليل الأفكار الانتحارية. أظهرت الدراسة الحالية أنّ الأفراد ذوي المستويات الأعلى من الصحة الروحية والمشاركة الدينية الفعّالة كانوا أقل عرضة للأفكار والسلوكيات الانتحارية. كما بينت النتائج الرئيسة أنّ الأنشطة الروحية مثل الدعاء والمشاركة المجتمعية تساهم في تحسين التنظيم العاطفي وتقديم الدعم الاجتماعي، وهما عاملان حاسمان في تعزيز الصمود أمام الأفكار الانتحارية.

الاستنتاج: تؤكد هذه المراجعة المنهجية على أهمية مراعاة الدين والصحة الروحية في فهم ومنع السلوكيات الانتحارية في إيران. إنّ ادماج هذه العناصر في استراتيجيات الصحة النفسية يمكن أن يوفر رؤىً ودعمًا قيّمًا للأشخاص الذين يواجهون أفكارًا انتحاريةً، مما يساهم في نهاية المطاف في الوقاية من السلوك الانتحاري وتحسين نتائج الصحة النفسية في المجتمع الإيراني.

يتم استناد المقالة على الترتيب التالي:

Nayerloo N, Ramezankhani A. A Systematic Review of the Role of Religion and Spiritual Health in Preventing and Dealing with Suicide Attempts in Iran. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2025;11(2):129-143. https://doi.org/10.22037/jrrh.v11i2.47091

يخضع هذا العمل للرخصة التالية Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

• مجلهٔ پژوهش در دین و سلامت. ۱۴۰۴؛۱۱(۲):۱۴۳-۱۲۹
• وب‌سایت مجله: https://journals.sbmu.ac.ir/jrrh

مقالهٔ مروری

مرور نظام‌مند نقش دین و سلامت معنوی در پیشگیری و مقابله با خودکشی در ایران

نگین نیرلو، علی رمضانخانی*

گروه بهداشت عمومی، دانشکدهٔ بهداشت و ایمنی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.

***مکاتبات** خطاب به دکتر علی رمضانخانی؛ **رایانامه:** aramezankhani@sbmu.ac.i

اطلاعات مقاله

دریافت: ۴ دی ۱۴۰۳

دریافت متن نهایی: ۱۶ اسفند ۱۴۰۳

پذیرش: ۳ خرداد ۱۴۰۴

نشر الکترونیکی: ۱ تیر ۱۴۰۴

واژه‌های کلیدی:

ایران

خودکشی

دین

سلامت معنوی

معنویت

چکیده

سابقه و هدف: خودکشی یکی از نگرانی‌های عمدهٔ بهداشت عمومی در ایران است و نرخ‌های روبه‌رشدی در میان گروه‌های مختلف گزارش شده است. درک عواملی که به کنترل رفتارهای خودکشی کمک می‌کند برای توسعهٔ راهبردهای پیشگیری مؤثر بسیار مهم است. از جملهٔ این عوامل مذهب و سلامت معنوی به‌عنوان عوامل محافظت‌کننده‌ای که ممکن است خطر خودکشی را کاهش دهند، شناخته شده است. پژوهش حاضر به بررسی نقش مذهب و سلامت معنوی در پیشگیری و مقابله با افکار و اقدام به خودکشی در جمعیت‌های مختلف ایران پرداخته است.

روش کار: این مطالعهٔ مروری از طریق جست‌وجوی جامع در پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی و بین‌المللی از جمله پاب‌مد، وب‌آوساینس، مگیران و اس‌آی‌دی و موتور جست‌وجوی عمومی گوگل اسکولار انجام شد. راهبرد جست‌وجو با استفاده از دو زبان فارسی و انگلیسی محدود شد تا مطالعاتی که رابطهٔ بین باورهای مذهبی، سلامت معنوی و رفتارهای خودکشی را در جمعیت‌های ایرانی بررسی کرده‌اند، شناسایی شود. معیارهای ورود شامل مطالعات تجربی منتشرشده در نشریات داوری‌شده از سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۴ بود. داده‌ها استخراج و تحلیل شد تا موضوعات و نتایج کلیدی مربوط به تأثیرات محافظتی مذهب و معنویت بر رفتارهای خودکشی شناسایی شود. مؤلفان مقاله تضاد منافعی گزارش نکرده‌اند.

یافته‌ها: در مجموع، از بین ۲۰۸ مطالعهٔ بررسی‌شده، ۱۰ مطالعه مطابق با معیارهای ورود به پژوهش انتخاب شد. این مطالعات شامل طراحی‌های مختلف پژوهشی بود و در آنها جنبه‌های مرتبط با تأثیر سلامت معنوی بر کاهش افکار خودکشی بررسی شده بود. مطالعهٔ حاضر نشان داد افراد با سطوح بالاتر سلامت معنوی و مشارکت فعال مذهبی با احتمال کمتری دچار افکار و اقدام به خودکشی می‌شوند. نتایج کلیدی نشان داده است که فعالیت‌های معنوی مانند دعا و مشارکت در جامعه به بهبود تنظیم هیجانی و ارائهٔ حمایت اجتماعی کمک می‌کنند که از عوامل بحرانی در افزایش تاب‌آوری در برابر افکار خودکشی هستند.

نتیجه‌گیری: این مرور نظام‌مند بر اهمیت در نظر گرفتن مذهب و سلامت معنوی در درک و پیشگیری از رفتارهای خودکشی در ایران تأکید می‌کند. گنجاندن این عناصر در راهبردهای بهداشت روانی می‌تواند بینش‌ها و حمایت‌های ارزشمندی برای افرادی که با افکار خودکشی مواجه هستند، فراهم کند و درنهایت به پیشگیری از اقدام به خودکشی و بهبود نتایج سلامت روان در جمعیت‌های ایرانی کمک کند.

استناد مقاله به این صورت است:

Nayerloo N, Ramezankhani A. A Systematic Review of the Role of Religion and Spiritual Health in Preventing and Dealing with Suicide Attempts in Iran. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2025;11(2):129-143. https://doi.org/10.22037/jrrh.v11i2.47091

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

مقدمه

خودکشی یکی از مهم‌ترین مشکلات بهداشت عمومی در سطح جهانی است که به‌طور مستقیم بر کیفیت زندگی افراد و جامعه تأثیر می‌گذارد (۱). بر اساس آمارهای سازمان بهداشت جهانی، خودکشی دومین علت اصلی مرگ‌ومیر در میان نوجوانان و جوانان شناخته می‌شود (۲). در ایران نیز این مشکل در حال افزایش است و مطالعات نشان می‌دهد که جوانان به‌ویژه در سنین ۱۵ تا ۲۴، بیشتر در معرض خطر هستند (۳). ازآنجاکه خودکشی پدیده‌ای پیچیده است که تحت تأثیر عوامل متعددی ازجمله اجتماعی، اقتصادی، روان‌شناختی و فرهنگی قرار دارد، بررسی این عوامل ضروری به نظر می‌رسد (۴).

در سال‌های اخیر، توجه به نقش مذهب و سلامت معنوی به‌عنوان عوامل مؤثر در پیشگیری از خودکشی افزایش یافته است. مذهب و معنویت می‌توانند همچون منابع حمایت اجتماعی و روان‌شناختی عمل کنند و احساسات مثبت مانند امید، معنا و هدفمندی را در زندگی تقویت کنند. این عوامل می‌توانند در مواقع بحران همچون سپری در برابر افکار و رفتارهای خودکشی عمل کنند. درحقیقت، مطالعات متعدد نشان می‌دهد افرادی که به‌طور فعال در فعالیت‌های مذهبی شرکت می‌کنند، کمتر به افکار خودکشی دچار می‌شوند و به‌طور کلی کیفیت زندگی بهتری دارند (۵).

در جامعهٔ ایرانی، مذهب بُعد مهم فرهنگی و اجتماعی است که در زندگی روزمرهٔ افراد نقش بسزایی دارد. در این جامعه، مذهب نه‌تنها به‌عنوان یک نظام اعتقادی بلکه همچون منبعی اجتماعی و فرهنگی نیز عمل می‌کند که می‌تواند تأثیرات مثبت زیادی بر سلامت روانی و اجتماعی افراد داشته باشد. بنابراین، بررسی تأثیر مذهب و سلامت معنوی بر رفتارهای خودکشی در این جامعهٔ ایرانی می‌تواند به درک بهتری از این پدیده و راه‌های پیشگیری از آن کمک کند (۶).

مطالعات اخیر نشان می‌دهد که سلامت معنوی بُعدی از سلامت عمومی است که می‌تواند به‌طور مستقیم بر ابعاد دیگر سلامت تأثیرگذار باشد (۷, ۸). افراد با سطح بالای سلامت معنوی، احساس امیدواری و رضایت بیشتری از زندگی دارند و به‌طور کلی، در مواجهه با چالش‌ها و بحران‌ها بهتر عمل می‌کنند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که توجه به سلامت معنوی در برنامه‌های پیشگیری از خودکشی می‌تواند نتایج مثبتی به دنبال داشته باشد (۹).

با توجه به آمار خودکشی در ایران و جهان و تأثیرات منفی آن بر جامعه، این مطالعه به بررسی ارتباط بین مذهب، سلامت معنوی و رفتارهای خودکشی در جمعیت‌های مختلف ایران پرداخته است. هدف این مرور نظام‌مند، جمع‌آوری و تحلیل شواهد موجود دربارهٔ تأثیر مذهب و سلامت معنوی بر افکار و اقدام‌های خودکشی در ایران بوده است. پژوهشگران در این پژوهش از طریق بررسی مقالات منتشرشده به‌دنبال شناسایی الگوهای مشترک و نتایج مهم در این زمینه بوده‌اند. اگرچه ارتباط بین مذهب، سلامت معنوی و کاهش رفتارهای خودکشی در سایر ادیان مانند مسیحیت نیز تأیید شده است، زمینهٔ فرهنگی و مذهبی ایران با ویژگی‌های خاص خود که ریشه در باورهای اسلامی دارد، نیازمند بررسی جداگانه است. نحوهٔ درونی‌سازی باورهای دینی، شیوه‌های عمل به آنها و تأثیرات اجتماعی مذهب در جامعهٔ ایرانی با سایر جوامع تفاوت دارد. ازاین‌رو، انجام این مطالعه ضروری است تا بتوان تأثیر باورهای اسلامی و سلامت معنوی را به‌طور خاص در بستر جامعهٔ ایرانی بررسی کرد و شواهد بومی و مرتبطی برای طراحی برنامه‌های پیشگیری و مداخلهٔ مبتنی بر مذهب فراهم نمود. این مطالعه می‌تواند مبنایی برای تدوین راهبردهای پیشگیری از خودکشی و برنامه‌های مداخله‌ای که بر اساس مذهب و سلامت معنوی طراحی شده است، باشد.

درنهایت، در این پژوهش به بررسی و تحلیل عوامل مؤثر بر رفتارهای خودکشی در ایران پرداخته شده است و مؤلفان به دنبال ایجاد راهکارهایی مؤثر برای کاهش این مشکل اجتماعی بودند. امید است که نتایج این مرور به سیاست‌گذاران و پژوهشگران در زمینه‌های روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و بهداشت عمومی کمک کند تا بتوانند برنامه‌های پیشگیرانهٔ بهتری برای مقابله با بحران خودکشی طراحی نمایند.

روش کار

این مطالعهٔ مروری نظام‌مند به‌منظور شناسایی و تحلیل مطالعاتی که به بررسی رابطهٔ مذهب، سلامت معنوی، افکار خودکشی و اقدام به خودکشی در ایران پرداخته‌اند، انجام شده است. پژوهش حاضر بر اساس نظام گزارش‌دهی مطالعات نظام‌مند پریزما[1] و با هدف بررسی تأثیر دین، معنویت و سلامت معنوی بر پیشگیری و کاهش میزان خودکشی در میان افراد در معرض خطر خودکشی در ایران انجام شده است.

[1]) Prisma

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

در صورت امکان، نتایج به‌دست‌آمده با افرادی که این مداخلات معنوی را دریافت نکرده‌اند مقایسه شد.

بر اساس پیکو[1]ی مطالعه، سؤال پژوهش حاضر این بود که «آیا دین و سلامت معنوی می‌توانند در کاهش میزان خودکشی و پیشگیری از آن در میان افراد در معرض خطر در ایران نقش مؤثری داشته باشند؟»

فرایند این مرور نظام‌مند شامل مراحل زیر بود:

جست‌وجوی منابع علمی: ابتدا جست‌وجوی جامعی در پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر بین‌المللی و ملی از جمله پاب‌مد، اسکوپوس، وب‌آوساینس، اس‌آی‌دی و مگیران[2] انجام شد. بر اساس پیکو، کلیدواژه‌ها، واژه‌های مترادف و کلمات مش[3] شناسایی شد. کلمه‌های کلیدی استفاده‌شده شامل ترکیب‌هایی از "suicide" (خودکشی)، "spiritual health" (سلامت معنوی)، "Spirituality" (معنویت)، "Spiritual care" (مراقبت معنوی)، "religion" (مذهب)، "Iran" (ایران)، "suicidal thoughts" و "suicidal ideation" (افکار خودکشی) بود که با عملگرهای منطقی مانند AND و OR ترکیب شدند. جست‌وجو محدود به مطالعات انجام‌شده در ایران و انتشاریافته در بازه زمانی ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۴ بود.

در مرحلهٔ اول تمامی مقالات بازیابی‌شده وارد نرم‌افزار اندنوت نسخهٔ ۲۱ شد و موارد تکراری حذف شد. موارد باقی‌مانده بر اساس عنوان و چکیده بررسی شد؛ سپس مقالاتی که به‌طور مستقیم به موضوع مطالعه مرتبط نبود، حذف شد. در مرحلهٔ دوم، متن کامل مقالات مرتبط بررسی شد تا آن دسته از مقالاتی که معیارهای ورود داشت، انتخاب شود. درنهایت ۱۰ مطالعه وارد مرحلهٔ ارزیابی کیفیت شد.

معیارهای ورود برای انتخاب مطالعات به‌گونه‌ای تنظیم شد که فقط مطالعات مرتبط و با کیفیت بالا در مرور نظام‌مند گنجانده شود. معیارهای ورود به شرح زیر بود:

نوع مطالعه: مطالعاتی که به‌صورت مقطعی، مورد شاهدی، طولی یا مداخله‌ای انجام شده بود، پذیرفته شد. مرورهای نظام‌مند و فراتحلیل‌های قبلی نیز برای بررسی اطلاعات اضافی در نظر گرفته شد.

جمعیت مطالعه‌شده: مطالعاتی که در آنها جمعیت‌های ایرانی (نوجوانان، جوانان، دانشجویان و بزرگسالان) بررسی شده بود. مطالعات غیرمرتبط با ایران یا جمعیت‌های خاص دیگر (مانند کشورهای خارجی یا سالمندان یا بیماران خاص) از تحلیل حذف شد.

متغیّرهای مطالعه: مطالعات باید به بررسی رابطهٔ بین دین، مذهب، معنویت، مراقبت معنوی، سلامت معنوی و افکار خودکشی یا اقدام به خودکشی پرداخته باشد. مطالعاتی که فقط به عوامل روانی یا اجتماعی دیگر پرداخته بود، در تحلیل گنجانده نشد.

زبان و زمان انتشار: مطالعات منتشرشده به زبان‌های فارسی و انگلیسی و بین سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۴ پذیرفته شد.

دسترسی به متن کامل: تنها مقالاتی که متن کامل آنها در دسترس بود، انتخاب شد.

روش ارزیابی کیفیت مطالعات منتخب

برای ارزیابی کیفیت مطالعات منتخب از ابزار استاندارد ارزیابی کیفیت مطالعات[4] استفاده شد. این ابزار برای ارزیابی مطالعات مقطعی و مورد شاهدی به کار می‌رود. معیارهای اصلی این ابزار شامل وضوح پرسش پژوهش، طراحی مناسب مطالعه، روش‌های نمونه‌گیری، دقت در اندازه‌گیری متغیّرها، کنترل عوامل مداخله‌گر، نقاط قوت و محدودیت‌های کلی مطالعه است. هر مطالعه امتیازدهی شد و مطالعاتی که امتیاز کافی به دست آورد، در تحلیل نهایی گنجانده شد. مطالعاتی که کیفیت پایینی داشت یا خطر سوگیری در آنها بالا بود، حذف شد یا در نتایج با احتیاط بیشتری تفسیر شد.

استخراج داده‌ها

برای مطالعات منتخب، داده‌های کلیدی شامل سال انتشار، جمعیت مطالعه‌شده، متغیّرهای اصلی (مذهب، سلامت معنوی، افکار خودکشی و اقدام به خودکشی)، روش تحقیق و نتایج اصلی استخراج شد. داده‌های استخراج‌شده در قالب جدول‌های سازماندهی و تحلیل توصیفی بر اساس نتایج مطالعات انجام شد. به‌منظور ترکیب نتایج، تلاش شد شباهت‌ها و تفاوت‌های بین یافته‌های مطالعات مختلف شناسایی و تحلیل شود.

در این مرور نظام‌مند، ۱۰ مطالعه که به بررسی ارتباط بین مذهب، سلامت معنوی و رفتارهای خودکشی در ایران پرداخته بود، بررسی شد. این مطالعات به‌طور عمده شامل جمعیت‌های نوجوانان، جوانان، دانشجویان و افراد بزرگسال بود و در سال‌های مختلفی بین ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۴ انجام شد.

[1]) PICO (Population, Intervention, Comparison, Outcome)
[2]) PubMed, Scopus, Web of Science,SID, Magiran
[3]) Medical Subject Headings (MeSH)
[4]) Critical Appraisal Skills Programme (CASP)

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

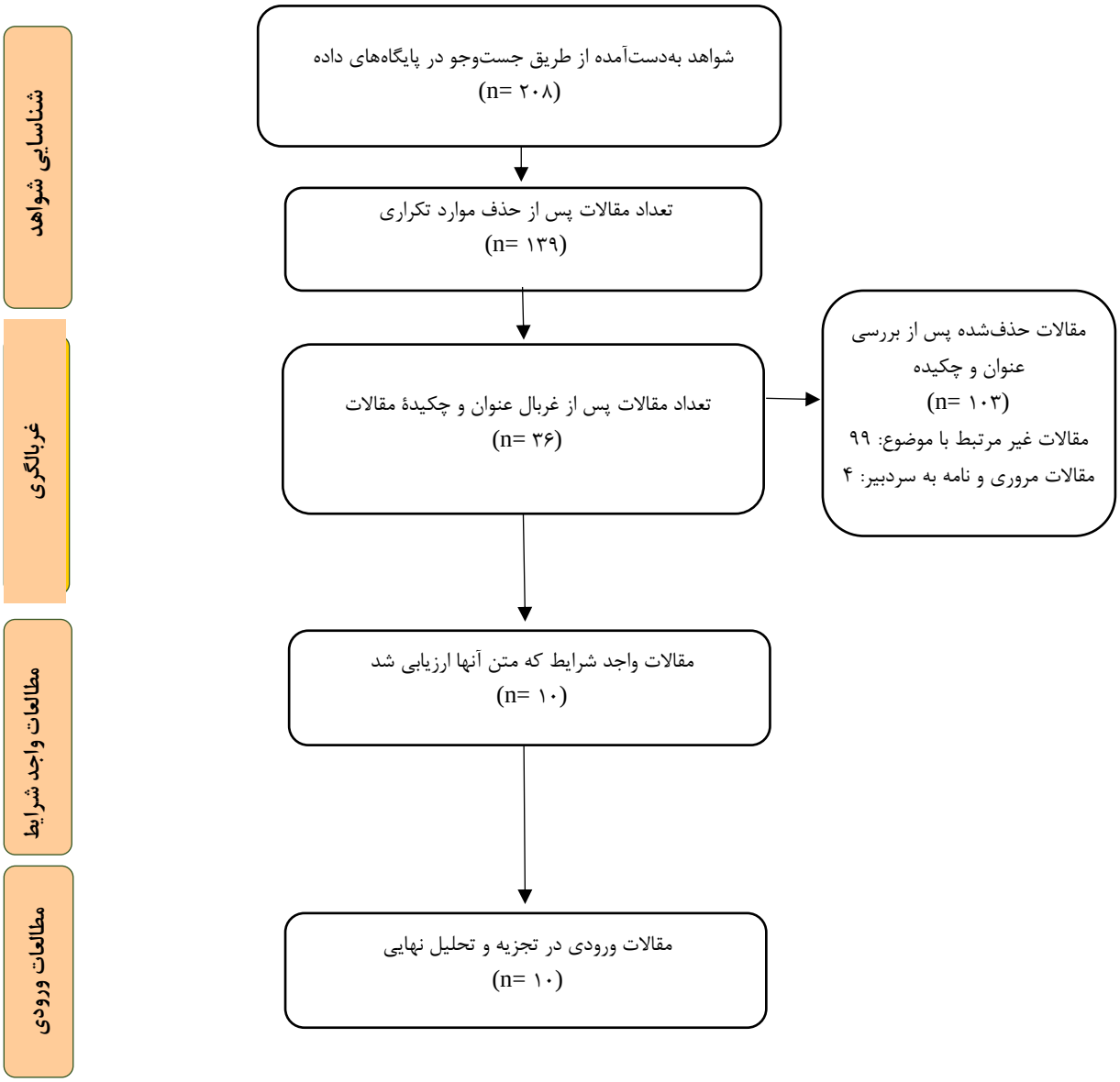

یافته‌ها

جدول مطالعات

در این جدول خلاصه‌ای از اطلاعات کلیدی هر مطالعه شامل عنوان، سال انتشار، جمعیت مطالعه‌شده، روش تحقیق و نتایج کلیدی گنجانده شده است. با توجه به تنوع جمعیت‌ها و روش‌های تحقیق، در این مطالعات به معرفی دیدگاه‌های مختلف دربارهٔ تأثیر مذهب و سلامت معنوی بر رفتارهای خودکشی پرداخته شده و به‌طور کلی نتایج مثبتی را نشان داده است.

جدول ۱) خلاصهٔ مطالعات بررسی‌شده

ردیف	سال انتشار (میلادی)	نویسندگان	عنوان	هدف مطالعه	مهم‌ترین نتایج
۱	۲۰۲۳	کاظم‌زاده عطوفی و همکاران	تحلیل جامع مداخلات معنوی در پیشگیری و مدیریت خودکشی دانش‌آموزان: مطالعهٔ سه‌مرحله‌ای	تحلیل مداخلات معنوی در پیشگیری و مدیریت خودکشی دانش‌آموزان و ارائهٔ پیشنهادهای عملی ملی	مطالعات نشان داد افرادی که دارای یک یا چند عامل خطر هستند بیشتر در معرض رفتارهای خودکشی قرار دارند. مقوله‌های مربوط به شرایط علّی، شرایط زمینه‌ای، عوامل مداخله‌گر و راهبردهای مقابله‌ای رایج از طریق تحلیل محتوا تعیین شد. در ادامه بر اساس اجماع نظر

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

ردیف	سال انتشار (میلادی)	نویسندگان	عنوان	هدف مطالعه	مهم‌ترین نتایج
					هیئت خبرگان، توانمندسازی گروه‌های در معرض خطر و ارائهٔ نیازسنجی آموزشی برای گروه‌های هدف مهم‌ترین اولویت‌ها بود. حمایت گسترده در گروه‌های جوانان و دانشجویان دربارهٔ مفاهیم عمیق سلامت معنوی نقش مهمی در پیشگیری از خودکشی داشت. اولویت‌های مداخله‌ای اصلی عبارت است از: تأکید بر نقش معنویت در معنا بخشیدن به زندگی، ایجاد امید و انگیزه و ارتقای فرد در تمام جنبه‌های سلامت.
۲	۲۰۲۳	حاجی حیدری و همکاران	نقش تاب‌آوری، تنظیم هیجان و سلامت معنوی در پیش‌بینی افکار خودکشی زنان قربانی خشونت در دوران کرونا	بررسی نقش تاب‌آوری، تنظیم هیجان و سلامت معنوی در پیش‌بینی افکار خودکشی زنان قربانی خشونت در دوران کرونا	نتایج نشان داد که افکار خودکشی با تاب‌آوری، سلامت معنوی و تنظیم هیجان قابل پیش‌بینی است و سلامت معنوی با افکار خودکشی رابطهٔ معکوس و از نظر آماری معنادار دارد. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده، توجه به تاب‌آوری و سلامت معنوی در بسته‌های آموزشی برای کاهش افکار خودکشی در قربانیان خشونت خانگی حائز اهمیت است.
۳	۲۰۲۲	محرابیان و همکاران	پیش‌بینی افکار خودکشی بر اساس راهبردهای تنظیم شناختی هیجانی، حمایت اجتماعی درک‌شده، خودکارآمدی، کمال‌گرایی و سلامت معنوی در دانشجویان دانشگاه‌های ایلام	پیش‌بینی افکار خودکشی بر اساس راهبردهای تنظیم شناختی هیجان، حمایت اجتماعی ادراک‌شده، خودکارآمدی، ابعاد کمال‌گرایی و سلامت معنوی در دانشجویان دانشگاه‌های ایلام	بین ابعاد مختلف سلامت معنوی و افکار خودکشی رابطهٔ معنادار منفی مشاهده شد. بر اساس یافته‌های پژوهش، متغیّرهای راهبردهای تنظیم شناختی هیجان، حمایت اجتماعی ادراک‌شده، خودکارآمدی، کمال‌گرایی و سلامت معنوی می‌توانند مؤلفه‌های مهم و پیش‌بینی‌کنندهٔ افکار خودکشی باشند. بنابراین توجه به این مؤلفه‌ها و تمرکز بر آنها در برنامه‌های پیشگیری از خودکشی و همچنین روش‌های درمانی و مشاوره حائز اهمیت است.
۴	۲۰۲۱	دادفر و همکاران	دین‌داری، شادی و رفتار خودکشی: مطالعهٔ مقایسه‌ای مقطعی در ایران	بررسی میزان دین‌داری، شادی و رفتارهای خودکشی در بیماران سرپایی روان‌پزشکی ایرانی بزرگسال و مقایسه با کارمندان بزرگسال ایرانی	همبستگی دین‌داری و شادکامی با رفتار خودکشی در بیماران منفی و معنادار بود. دین‌داری ممکن است تأثیر مثبتی بر شادی بیماران روان‌پزشکی و رفتار خودکشی آنان داشته باشد؛ که نشان می‌دهد این رابطه در کارمندان معنادار نبود. تشویق به فعالیت‌های مذهبی برای بیماران روان‌پزشکی ممکن است بهزیستی ذهنی آنان را بهبود بخشد. فقدان ارتباط قابل توجه برای کارکنان در مطالعهٔ حاضر ممکن است ناشی از تمایز بین زندگی در محل کار و زندگی خارج از آن باشد. کارمندان در محل کار آزمایش شدند و اگر در خانه آزمایش می‌شدند، نتایج ممکن بود متفاوت باشد. دین‌داری ممکن است تأثیر کمی بر رضایت شغلی کارکنان داشته باشد اما ممکن است بر زندگی آنان در خارج از کار تأثیر بگذارد. هیچ دادهٔ تجربی دربارهٔ این حدس و گمان وجود ندارد، اما موضوعی را برای پژوهش‌های آینده پیشنهاد می‌کند.
۵	۲۰۱۹	میکائیلی و همکاران	پیش‌بینی افکار خودکشی بر اساس شادی، عزّت نفس و سلامت معنوی در نوجوانان دختر	بررسی پیش‌بینی افکار خودکشی بر اساس شادکامی، عزّت نفس و سلامت معنوی در نوجوانان دختر شهر اردبیل	افکار خودکشی نوجوانان با شادی، عزّت نفس و سلامت معنوی قابل پیش‌بینی است. همچنین بین سلامت معنوی و افکار خودکشی در نوجوانان دختر رابطهٔ معنادار منفی وجود دارد؛ یعنی افزایش سلامت معنوی منجر به کاهش افکار خودکشی می‌شود. بنابراین پیشنهاد می‌شود روان‌شناسان و مشاوران نقش شادکامی، عزّت نفس و

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

ردیف	سال انتشار (میلادی)	نویسندگان	عنوان	هدف مطالعه	مهم‌ترین نتایج
					سلامت معنوی را در کاهش میزان افکار خودکشی نوجوانان مد نظر قرار دهند.
۶	۲۰۱۸	غنچه‌پور و همکاران	سلامت معنوی: آیا عاملی تعیین‌کننده برای پیشگیری از رفتارهای پرخطر در بین دانشجویان است؟	بررسی همبستگی بین سلامت معنوی و رفتارهای پرخطر در میان دانشجویان دانشگاه‌های جنوب شرق ایران	بین سلامت معنوی دانشجویان و رفتارهای خودکشی همبستگی منفی و معناداری وجود داشت. برنامه‌ریزی و اجرای مداخلات مبتنی بر معنویت برای کاهش بروز رفتارهای پرخطر از جمله خودکشی لازم و ضروری است.
۷	۲۰۱۷	فکری و همکاران	مقایسهٔ سلامت معنوی، سرکوب فکر و حمایت اجتماعی ادراک‌شده در اقدام‌کنندگان به خودکشی و افراد عادی	بررسی و مقایسهٔ سلامت معنوی، سرکوب فکر و حمایت اجتماعی در گروه اقدام‌کنندگان به خودکشی و افراد عادی شهر زنجان	نتایج نشان داد که سلامت معنوی و مؤلفه‌های آن، سرکوب فکر و حمایت اجتماعی و مؤلفه‌های آن در گروه اقدام‌کننده به خودکشی با افراد عادی تفاوت معنی‌داری داشت؛ به‌طوری که سلامت معنوی و مؤلفه‌های آن، همچنین حمایت اجتماعی و مؤلفه‌های آن در گروه اقدام‌کننده به خودکشی پایین‌تر از افراد عادی بود. ولی سرکوب فکر در اقدام‌کنندگان به خودکشی بیشتر از افراد عادی بود. به نظر می‌رسد اجرای اقدامات مداخله‌ای با هدف افزایش سلامت معنوی و حمایت اجتماعی و کاهش سرکوب فکر بتواند در کاهش اقدام به خودکشی مؤثر باشد.
۸	۲۰۱۷	حیدری و همکاران	بررسی تأثیر مراقبت معنوی بر ناامیدی و افسردگی در اقدام به خودکشی	بررسی تأثیر مراقبت معنوی بر ناامیدی و افسردگی در اقدام به خودکشی	یافته‌ها نشان داد که پس از انجام مراقبت معنوی در افسردگی در هر دو گروه و ناامیدی آنان تفاوت معناداری وجود داشت. پیشنهاد می‌شود که به‌عنوان یک امر اصولی به استفاده از مداخلهٔ معنوی به‌منظور اجرای مراقبت‌های پرستاری کل‌نگر در طول درمان توجه شود.
۹	۲۰۱۶	چین‌آوه و همکاران	پیش‌بینی افکار خودکشی بر اساس نگرش مذهبی و توکل به خدا	بررسی ارتباط بین نگرش مذهبی و سطح توکل به خدا با افکار خودکشی دانشجویان دانشگاه آزاد ارسنجان	اعتقادات مذهبی و نگرش‌های توحیدی عواملی هستند که می‌توانند دیدگاه و درک افراد را از مشکلات زندگی در جهت مثبت تغییر دهند.
۱۰	۲۰۱۴	رحیمی و همکاران	ارتباط سلامت معنوی و بروز افکار خودکشی در دانشجویان دانشکدهٔ پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان	بررسی سلامت معنوی و بروز افکار خودکشی در دانشجویان دانشکدهٔ پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان	بین سلامت معنوی و میزان بروز افکار خودکشی همبستگی منفی یافت شد. بنابراین، با توجه اینکه سلامت معنوی منجر به کاهش بروز افکار خودکشی می‌شود، این نتایج اهمیت پرداختن به موضوع معنویت را در میان دانشجویان پرستاری و مامایی نشان می‌دهد و لازم است برای ارتقای سطح معنویت دانشجویان برنامه‌ریزی‌های لازم صورت گیرد.

بحث و نتیجه‌گیری

این مرور نظام‌مند به بررسی ارتباط بین دین، مذهب، معنویت، سلامت معنوی، افکار و رفتارهای خودکشی در جمعیت‌های مختلف ایران پرداخته است. در مجموع، یافته‌ها نشان می‌دهد که متغیّرهای مذهبی و سلامت معنوی می‌توانند به‌طور قابل توجهی در پیشگیری از افکار و اقدام‌های خودکشی مؤثر باشند. مطالعات منتخب بر اهمیت این متغیّرها در تقویت تاب‌آوری، حمایت اجتماعی و بهبود کیفیت زندگی تأکید کردند. به‌ویژه، احساسات مثبت مرتبط با مذهب مانند امیدواری و آرامش، به‌وضوح با کاهش افکار خودکشی و اقدام به خودکشی مرتبط هستند.

در مطالعهٔ میکائیلی و همکاران که با هدف پیش‌بینی افکار خودکشی بر اساس شادی و سلامت معنوی در نوجوانان دختر

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

انجام شده، مشخص شده است که سلامت معنوی بالا به‌طور قابل توجهی با کاهش افکار خودکشی در نوجوانان دختر مرتبط است (۶). این یافته‌ها با مطالعات دیگر همسو است که نشان می‌دهند نوجوانان با سطح بالاتری از سلامت معنوی، احساس امیدواری و خوش‌بینی بیشتری دارند که می‌تواند به کاهش تمایل به خودکشی منجر شود (۱۰).

مطالعهٔ دادفر و همکاران که با هدف بررسی ارتباط مذهب و رفتارهای خودکشی صورت گرفته است نیز به ارتباط مثبت مذهب با کاهش رفتارهای خودکشی اشاره می‌کند. به‌ویژه، این مطالعه نشان می‌دهد که مذهبی‌بودن[1] می‌تواند همچون عاملی محافظتی در برابر رفتارهای پرخطر عمل کند. در اینجا، مذهبی‌بودن به‌عنوان منبع حمایت اجتماعی عمل و به افراد کمک می‌کند تا در زمان‌های بحران و فشارهای روانی، احساس معناداری بیشتری از زندگی داشته باشند (۱۱). این نتیجه با نتایج حاصل از مطالعهٔ جیکوب[2] و همکاران در سال ۲۰۱۹ در بریتانیا که با هدف بررسی ارتباط بین مذهب و افکار خودکشی و اقدام به آن انجام شده، همسو است. این مطالعه نشان می‌دهد که داشتن مذهب به‌طور قابل توجهی احتمال انواع خودکشی را در میان مردم بریتانیا کاهش می‌دهد (۱۲). همچنین نتایج مطالعهٔ فکری و همکارانش که به مقایسهٔ نقش سلامت معنوی و حمایت اجتماعی در اقدام‌کنندگان به خودکشی و افراد عادی پرداخته‌اند، نشان می‌دهد که این دو مؤلفه می‌توانند نقش حفاظتی و پیشگیرانه در اقدام به خودکشی داشته باشند (۱۳).

در مطالعهٔ حاجی حیدری و همکاران بر نقش تاب‌آوری و تنظیم عواطف در پیش‌بینی افکار خودکشی تأکید شده است. این مطالعه نشان می‌دهد که سلامت معنوی می‌تواند به تقویت تاب‌آوری و توانایی افراد در مقابله با فشارهای روحی کمک کند. به‌علاوه، این امر می‌تواند موجب کاهش افکار خودکشی در افرادی شود که تحت تأثیر خشونت و مشکلات اجتماعی قرار دارند (۱۴). بر این اساس محرابیان و همکارانش نیز در پژوهش خود با هدف پیش‌بینی افکار خودکشی بر اساس راهبردهای تنظیم شناختی هیجانی، حمایت اجتماعی درک‌شده، خودکارآمدی، کمال‌گرایی و سلامت معنوی در دانشجویان دانشگاه‌های ایلام، پیشنهاد می‌دهند که با توجه به نقش سلامت معنوی به‌عنوان پیش‌بینی‌کنندهٔ افکار خودکشی، توجه به مؤلفه‌های سلامت معنوی و دیگر عوامل پیش‌بینی‌کننده در برنامه‌های پیشگیری از خودکشی و همچنین روش‌های درمانی و مشاوره حائز اهمیت است (۱۵). چین‌آوه و همکاران نیز در پژوهشی به نقش پیش‌بینی‌کنندگی مذهب و تأثیر مثبت آن بر کاهش افکار خودکشی اشاره کرده‌اند (۱۶).

باید توجه داشت که هر چند این مطالعات نتایج مثبتی ارائه می‌دهند، محدودیت‌های موجود در طراحی مطالعات، انتخاب نمونه و استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری نیز قابل توجه است. برای نمونه، در برخی از مطالعات به‌طور کامل عوامل فرهنگی و اجتماعی مؤثر بر روابط بین مذهب، سلامت معنوی و رفتارهای خودکشی در نظر گرفته نشده است. علاوه‌براین، برخی دیگر از مطالعات در روش‌های آماری و تحلیل داده‌ها ناپایداری نشان داده‌اند که می‌تواند بر نتایج تأثیر بگذارد. برای مثال، نتایج مطالعهٔ رحیمی و همکارانش که به شناسایی عوامل خطر و محافظتی پرداخته‌اند، نشان می‌دهد که ناهمگونی در روش‌های اندازه‌گیری سلامت معنوی می‌تواند موجب تفسیر نادرست داده‌ها شود (۱).

درنهایت، این مرور بر اهمیت توجه به ابعاد روان‌شناختی و معنوی در طراحی برنامه‌های پیشگیری از خودکشی تأکید می‌کند. برنامه‌های مداخله‌ای که بر تقویت سلامت معنوی و حمایت اجتماعی تمرکز دارد، می‌تواند به کاهش میزان خودکشی در جمعیت‌های آسیب‌پذیر کمک کند. بنابراین، سیاست‌گذاران و محققان باید به‌طور جدی به دنبال گنجاندن این عوامل در راهبردهای پیشگیرانهٔ خود باشند. کاظم‌زاده عطوفی و همکارانش نیز در تحلیلی جامع بر اهمیت مداخلات معنوی اشاره کرده‌اند و بر نقش معنویت در معنا بخشیدن به زندگی، ایجاد امید و انگیزه و ارتقای فرد در تمام جنبه‌های سلامت به‌عنوان اولویت مداخلات تأکید کرده‌اند (۱۷).

پژوهش حاضر با تمرکز بر جمعیت‌های ایرانی، شکاف موجود در ادبیات پژوهشی را که عمدتاً بر شواهد بین‌المللی یا جوامع غیرایرانی مبتنی بوده است، پر می‌کند. برخلاف مطالعات پیشین که اغلب به جنبه‌های کلی دین و سلامت معنوی پرداخته‌اند، این مرور نظام‌مند با تحلیل دقیق مقالات ایرانی، الگوها، چالش‌ها و پیامدهای ویژهٔ بومی را شناسایی کرده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که مداخلات معنوی و مذهبی در بستر فرهنگی ایران نه‌تنها می‌تواند به کاهش افکار و رفتارهای خودکشی کمک کند، بلکه موجب افزایش حس معنا، امید و پیوند اجتماعی در میان گروه‌های آسیب‌پذیر می‌شود. این اطلاعات می‌تواند مبنای توسعهٔ مداخلات روانی -

[1]) Religiosity
[2]) Jacob

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

اجتماعی مبتنی بر فرهنگ ایرانی - اسلامی قرار گیرد.

سلامت معنوی به افراد کمک می‌کند تا در مواجهه با مشکلات زندگی به‌ویژه در شرایط بحران‌زا احساس معنا و هدف داشته باشند. مطالعات نشان می‌دهد که سلامت معنوی نه‌تنها می‌تواند به‌عنوان منبعی قوی برای مقابله با استرس‌های زندگی عمل کند، بلکه نقش مهمی در بهبود کیفیت زندگی و ارتقای تاب‌آوری افراد دارد (۱۸)؛ همچنین، تقویت سلامت معنوی به‌عنوان عاملی مؤثر حتی در بهبود کیفیت زندگی بیماران در کشورهایی مانند ایران که باورهای فرهنگی و مذهبی عمیقی دارند، می‌تواند در طراحی برنامه‌های درمانی و مراقبتی ضروری و مؤثر باشد (۱۹).

مطالعاتی مانند پژوهش حاضر که به بررسی ارتقای سلامت معنوی می‌پردازند، اهمیت زیادی در طراحی برنامه‌های پیشگیری از خودکشی دارند. این‌گونه مطالعات می‌توانند مبنای مناسبی برای توسعهٔ مداخلات فرهنگی و مذهبی در ایران باشند. در این مطالعهٔ مروری، نقش دین و سلامت معنوی در پیشگیری و مقابله با خودکشی در ایران بررسی شده است و یافته‌ها نشان می‌دهد که ارتقای سلامت معنوی و تقویت نگرش مذهبی می‌تواند به‌طور مؤثری در کاهش افکار و رفتارهای خودکشی در جامعهٔ ایرانی تأثیرگذار باشد. بنابراین، توجه به جنبه‌های مختلف سلامت معنوی، مانند نگرش مذهبی و عمل مذهبی می‌تواند در طراحی راهبردهای پیشگیرانه از خودکشی در ایران نقشی کلیدی ایفا کند (۲۰-۲۲).

حمایت اجتماعی و ارتباطات مثبت با دیگران به‌عنوان عوامل محافظتی در برابر رفتارهای خودکشی شناسایی شدند. به‌ویژه، در جمعیت‌های جوان، مذهب و سلامت معنوی نه‌تنها به‌عنوان عوامل مهم در پیشگیری از خودکشی، بلکه به‌عنوان محرک‌هایی برای ایجاد حمایت‌های اجتماعی قوی‌تر عمل می‌کنند.

تعدادی از مطالعات نشان‌دهندهٔ نیاز به بررسی دقیق‌تر عوامل زمینه‌ای، فرهنگی و اجتماعی هستند که می‌توانند تأثیر قابل توجهی بر روابط بین مذهب، سلامت معنوی و رفتارهای خودکشی داشته باشند. همچنین، وجود متغیّرهای مخدوش‌کننده در برخی از مطالعات و ناهمگونی در طراحی پژوهش‌ها، اعتبار نتایج را تحت تأثیر قرار داده و ضرورت انجام پژوهش‌های بیشتر را در این زمینه نمایان می‌سازد.

درنهایت، این مرور بر اهمیت توجه به ابعاد معنویت و سلامت معنوی در طراحی برنامه‌های پیشگیری از خودکشی تأکید می‌کند. برنامه‌های مداخله‌ای که بر تقویت سلامت معنوی و حمایت اجتماعی تمرکز دارند، می‌توانند به کاهش میزان خودکشی در جمعیت‌های آسیب‌پذیر کمک کنند. توصیه می‌شود که سیاست‌گذاران و پژوهشگران به‌طور جدی به‌دنبال گنجاندن این عوامل در راهبردهای پیشگیرانهٔ خود باشند.

محدودیت‌های پژوهش

پژوهش حاضر محدودیت‌هایی نیز داشت که باید در تفسیر نتایج مدنظر قرار گیرد. نخست، تنوع در ابزارهای اندازه‌گیری سلامت معنوی و میزان مذهبی‌بودن شرکت‌کنندگان در مطالعات مختلف موجب کاهش قابلیت مقایسهٔ مستقیم یافته‌ها شد. دوم، برخی از مطالعات دارای طراحی مقطعی و نمونه‌های محدود بودند که نمی‌توانند روابط علّی را به‌طور دقیق مشخص کنند. همچنین، نبود مطالعات کیفی عمیق در برخی از جمعیت‌های خاص (مانند سالمندان، بیماران مزمن یا اقلیت‌های مذهبی) نیز از دیگر نقاط ضعف موجود است. درنهایت، بسیاری از مطالعات از لحاظ گزارش‌دهی اطلاعات فرهنگی و زمینه‌ای کامل نبودند که می‌تواند تفسیر نتایج را دشوار سازد.

پیشنهادهای پژوهش

بر اساس یافته‌ها و محدودیت‌های شناسایی‌شده، توصیه می‌شود که در پژوهش‌های آینده:

- تحقیقات بیشتری در زمینهٔ بررسی تأثیر مذهب و سلامت معنوی بر رفتارهای خودکشی در گروه‌های سنی مختلف انجام شود.
- به جنبه‌های مختلف سلامت معنوی ازجمله نگرش مذهبی و عمل مذهبی توجه شود؛ این جنبه‌ها می‌توانند در طراحی راهبردهای پیشگیرانه از خودکشی در ایران نقش کلیدی ایفا کند و به توسعهٔ مداخلات هدفمند و مؤثر برای کاهش رفتارهای خودکشی در جمعیت‌های مختلف به‌ویژه افراد آسیب‌پذیر کمک کند.
- مطالعات بین‌رشته‌ای با رویکرد ترکیبی (کمّی و کیفی) برای تحلیل عمیق‌تر نقش سلامت معنوی و مذهب در پیشگیری از خودکشی انجام شود.
- تأثیر مداخلات معنوی و مذهبی هدفمند در گروه‌های سنی مختلف و در جمعیت‌های آسیب‌پذیر (نوجوانان،

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

سالمندان و بیماران مزمن) بررسی شود.

- به بررسی دقیق‌تر متغیّرهای میانجی‌گر مانند تاب‌آوری، حمایت اجتماعی و راهبردهای مقابله‌ای مذهبی در ارتباط بین مذهب و افکار خودکشی توجه شود.

- تدوین راهبردهای پیشگیرانهٔ مبتنی بر فرهنگ ایرانی - اسلامی با مشارکت متخصصان سلامت روان، دین‌پژوهی و جامعه‌شناسی در دستور کار قرار گیرد.

قدردانی

از تمامی پژوهشگرانی که آثار و مطالعات ارزشمندشان مبنای این مرور نظام‌مند قرار گرفت، همچنین از راهنمایی‌های استادان و همکاری‌های علمی و اخلاقی ایشان در طی مراحل انجام این پژوهش، تشکر و قدردانی می‌شود.

حامی مالی

بنا بر اظهار مؤلفان مقاله، پژوهش حاضر حامی مالی نداشته و با هزینهٔ شخصی مؤلفان نگاشته شده است.

تضاد منافع

مؤلفان مقاله هیچ‌گونه تضاد منافعی دربارهٔ این پژوهش گزارش نکرده‌اند.

مشارکت مؤلفان

طراحی اولیهٔ مطالعه، جمع‌آوری اطلاعات، تحلیل داده‌ها و نگارش پیش‌نویس مقاله: مؤلف اول؛ و طراحی مطالعه، نظارت علمی بر تمامی مراحل، بازنگری محتوایی و ویرایش نهایی مقاله: مؤلف دوم.

References

1. Rahimi N, Asadolahi Z. Relationship between Spiritual well-being and the Outbreak of Suicidal Thoughts among Nursing and Midwifery Students of Rafsanjan University of Medical Sciences, 2015. Community Health Journal. 2017;10(3):28-35. (Full Text in Persian)

2. Cutcliffe JR, Santos JC, Links PS, Zaheer J, Harder HG, Campbell F, et al. Routledge international handbook of clinical suicide research: Routledge; 2014.

3. Hassanian-Moghaddam H, Zamani N. Suicide in Iran: the facts and the figures from nationwide reports. Iranian journal of psychiatry. 2017;12(1):73. (Full Text in Persian)

4. Mirahmadizadeh A, Rezaei F, Mokhtari AM, Gholamzadeh S, Baseri A. Epidemiology of suicide attempts and deaths: a population-based study in Fars, Iran (2011–16). Journal of Public Health. 2020; 42(1):e1-e11.

5. Bailly N, Martinent G, Ferrand C, Agli O, Giraudeau C, Gana K, et al. Spirituality, social support, and flexibility among older adults: a five-year longitudinal study. International psychogeriatrics. 2018;30(12): 1745-52.

6. Mikaeili N, Samadifard H. The prediction of suicidal thoughts based on happiness, self-esteem and spiritual health among female teenagers. Journal of Pizhūhish dar dīn va Salāmat. 2019;5(3):59-71. (Full Text in Persian)

7. Safara M, Ghasemi-Yazdabadi M, Heyrat A, Rezaeinasab A. Reexamining the Influential Components of Spiritual Health in Human Health. Journal of Pizhūhish dar dīn va Salāmat. 2022;8(1):130-46. (Full Text in Persian)

8. Ziapour A, Ghaderi A, Vafapoor H, Yazdani V, Saeidi S, Zangeneh A. Relationship between the subscales of mental health and spiritual health in staff of Kermanshah University of Medical Sciences in 2016. Journal of Pizhūhish dar dīn va Salāmat. 2018;4(3):34-44. (Full Text in Persian)

9. Barmania S, Reiss MJ. Health promotion perspectives on the COVID-19 pandemic: The importance of religion. Global Health Promotion. 2021;28(1):15-22.

10. Farahani AS, Rassouli M, Yaghmaie F, Majd HA. Hope, the foundation of spiritual health in adolescents: A qualitative study. Iranian red crescent medical journal. 2016;18(12):1-7.

11. Dadfar M, Lester D, Abdel-Khalek AM. Religiosity, happiness and suicidal behaviour :A cross-sectional comparative study in Iran. Mental Health, Religion & Culture. 2021;24(2):128-41.

12 . Jacob L, Haro JM, Koyanagi A. The association of religiosity with suicidal ideation and suicide attempts in the United Kingdom. Acta Psychiatrica Scandinavica. 2019;139(2):164-73.

13. Fekri S, Kiani G. Investigating the Status of Spiritual Health, Suppression of Thought and the Perceived Social Support in Suicidal Attempts. Journal of Advances in Medical and Biomedical Research. 2018;26(115):107-18. (Full Text in Persian)

14. Hajiheidari B, Sajjadian I. The role of resilience, emotion regulation and spiritual health in predicting suicidal ideation of female victims of violence in the coronavirus era. Journal of Islamic-Iranian Family Studies subjects. 2023;3(3):52-75. (Full Text in Persian)

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.

15. Mehrabian T, Payvastegar M, Sadeghifar J. Prediction of suicidal thoughts based on cognitive emotion regulation strategies, perceived social support, self-efficacy, perfectionism, and spiritual health in students at Ilam universities. Journal of Ilam University of Medical Sciences. 2023;31(3):20-35. (Full Text in Persian)

16. Chinaveh M, Tabatabaee F. Prediction of Suicide Thinking Based on Religion Attitude and Trust in God. Culture in Islamic University. 2016;6(18):81-96.

17. Atoofi MK, Khodadadi FR, Djalalinia S. A Comprehensive Analysis of Spiritual Interventions in the Prevention and Management of Student Suicide: A Three Stage Study. International Journal of High Risk Behaviors and Addiction. 2024;13(2): e143429.

18. Amini N, Taheri P, Abolfathi Momtaz Y, Ramezankhani A. The effect of virtual pilgrimage on the spiritual health of elderly residents of the Kahrizak nursing home. Religious Media Studies. 2024;6(22): 97-119. (Full Text in Persian)

19. Ramezankhani A, Ghaedi M, Hatami H, Taghdisi MH, Golmirzai J, Behzad A. Association between spiritual health and quality of life in patients with type 2 diabetes in Bandar Abbas, Iran. Hormozgan Medical Journal. 2013;18(3):210-8. (Full Text in Persian)

20. Shahhosseini Z, Simbar M, Ramezankhani A. Study of religious needs in adolescent girls in the way of spiritual healtrh in Sari city (2009). Relig Health. 2013;1:65-71. (Full Text in Persian)

21. Ghonchepour A, Sohrabi M, Golestani Z, Biabanaki F, Dehghan M. Spiritual health: is it a determinant factor for preventing risky behaviors among university students? International journal of adolescent medicine and health. 2021;33(4):20180217.

22. Heidari M, Borujeni MG, Rafiei H. The assessment effect of spiritual care on hopelessness and depression in suicide attempts. Journal of religion and health. 2019;58:1453-61.

این کار از مجوز Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) تبعیت می‌کند.